

Routledge Handbook on Turkish Literature. Edited by Didem Havlioglu and Zeynep Uysal. London; New York: Routledge, 2023. 454 p., ISBN 9780367233181.

SEVGİN ÖZER

Boğaziçi Üniversitesi.

(sevginozer@gmail.com), ORCID: 0000-0002-3282-4915.

“ ” Özer, Sevgin. “Routledge Handbook on Turkish Literature.” *Zemin*, s. 6 (2023): 248-255.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10435897>.

2023 yılında okurla buluşan, Didem Havlioğlu ve Zeynep Uysal'ın yayıma hazırladıkları *Routledge Handbook on Turkish Literature*, otuz yazarın kaleme aldığı yirmi dokuz makaleden oluşuyor. On dördüncü yüzyıldan yirminci yüzyıla kadar Türkçede üretilmiş metinlere ve sözlü kültürün birer parçası olan edebiyat ürünlerine dair kapsamlı incelemeler içeriyor. Walter G. Andrews'a adanmış olan kitapta, çalışma alanı Andrews ile kesişen araştırmacıların kendisine referans vermeleri de onun anısına ve akademik emeğine bir saygı duruşu niteliğinde. Kitap sekiz tematik bölüme ayrılmış ve her bölümdeki yazılar, ele alınan meseleye farklı bakış açıları sunarak birbiriyle konuşuyor. Makaleler kültürel modernleşme ve toplumsal değişimin edebiyat üretimine ve alımlamasına etkisi kadar edebî ürünlerin okur kitlesini, kültürel ortamı ve ideolojik atmosferi, ayrıca yayıncılık ve eleştiri eğilimlerini nasıl etkilediğini de irdeliyor. Bununla bağlantılı olarak kitabın okuru, edebiyat üretiminde içerik ve biçim arasındaki uyumun yenilik arayışından politik davaya, sosyal ya da mesleki statü yarışından toplumsal yaşamdaki günlük ihtiyaçlara kadar geniş bir spektrumda değerlendirilebilecek nedenlerle ve çeşitli yazımsal araçlarla kurulduğunu takip edebiliyor.

Birinci bölüm “Mystical Genesis”te (Tasavvufi Menşe) Özgen Felek, on dördüncü yüzyıldan itibaren Anadolu’da üretilmiş, sözlü kültürün bir parçası olan âşık edebiyatı, *Oğuz Kağan Destanı* başta olmak üzere destanlar, mesneviler, divan şiirleri, biyografiler, seyahatnameler gibi farklı türlerde karşımıza çıkan, dinî ve/veya politik imalarla da kullanılabilen rüya motifini ele alıyor. Konuya genel bir bakış sunarak alanda araştırma yapanlar için faydalı bir başvuru kaynağı teşkil eden bu makalenin ardından Ali Aydın Karamustafa, incelemesini halk şiiri ve âşıklarla sınırlayarak bir tarihçe sunuyor. Böylece türün performatif unsurlarının nasıl işlediğini de ortaya koyuyor. Bölümün son makalesinde ise Zeynep Oktay, Yunus Emre’yi edebiyat tarihi içinde yeniden ve ayrıntılı olarak değerlendirirken şiirlerinden somut örneklerle yakın okuma da yapıyor. Ansiklopedik bir şair tanıtımı ya da halk şiiri hakkında indirgemeci bir yaklaşımdan çok uzak olan bu çalışma, sadece argümanlarıyla değil, araştırma yöntemiyle de alana büyük katkı sağlıyor. Bu örneklerde de görüldüğü gibi *Handbook*’un öne çıkan özelliklerinden biri, sağlam yapılandırılmış makaleler sunması.

Kitabın “Ottoman Poetics” (Osmanlı Şiiri) başlıklı ikinci bölümünde de gördüğümüz temel bir özellik, makalelerin kapsamlı kaynakçalar sunması ve daha önce alanda yapılmış çalışmalara eleştirel bir bakışla birlikte kendi argümanlarını ortaya koyması. Yazılar edebiyat tarihinde bir türe, yazara/şaire/çevirmene ya da belirli bir döneme, ister makro ister mikro ölçekte bir perspektif sunsun, karşılaştırmalı ve çok boyutlu

bir okuma hedefliyor. İkinci bölümde Oscar Aguirre-Mandujano, Osmanlı edebiyatında öne çıkan türlerden biri olan kaside hakkındaki mevcut literatürün eleştirel bir okumasını gerçekleştirerek bundan sonra yapılacak çalışmalar için güçlü bir zemin oluşturuyor. Bölüm bir başka türü, gazeli ele alan Selim S. Kuru'nun makalesiyle devam ediyor. Kuru da alışlagelmış bir ansiklopedi maddesi tanımını yapmıyor kesinlikle. Türün yapısını, bu türde üretilen eserleri, bunların üretim sürecini ve edebiyat kamusundaki yerini anlayabilmek için sadece metinlerin kendisine değil, kimler için ve neden üretildiğine de bakarak bu türün gerek dönemin toplumsal yapısında gerekse edebiyatında meydana getirdiği kırılmaya işaret ediyor. Mesnevilere odaklanan Berat Açıl'ın *Hüsn ü Dil*'den *Hüsn ü Aşk*'a Osmanlı'da üretilmiş alegorik anlatılar etrafında şekillenen ve türün ana hatlarını çizen makalesinin alana katkılarında biri ise çok sayıda metne gönderme yaparak bunları sınıflandırması. Bölümün son makalesinde Osmanlı'nın son döneminde eser üretmiş Tefik Fikret'e odaklanan Deniz Aktan Küçük, sadece bir Tefik Fikret okuması yapmakla kalmıyor, şairi edebiyat tarihinde bir dönemece yerleştiriyor. Böylece asır sonu Osmanlı edebî üretimini modernlik deneyimiyle birlikte yeniden ele alıyor.

Üçüncü bölüm "Cultures of Reading"de (Okuma Kültürleri) İrvin Cemil Schick, Osmanlı'daki okuma ve yazma kültürüne dair bir değerlendirme sunarken okumanın performatif niteliğine ve bununla bağlantılı olarak gündelik yaşamda oynadığı büyük role, ayrıca kâğıt haricinde farklı zeminlere de işlenebilen yazının hem estetik hem pratik işlevlerine değiniyor. Gülşah Taşkın on altıncı yüzyıl Osmanlı'sında bir yeniden yazım biçimi olarak karşımıza çıkan şiir çevirisi meselesini, aynı metnin iki ayrı çevirisini karşılaştırmalı inceleyerek açıklıyor. Böylece çeviri ve yeniden çeviri meselelerini, ardındaki motivasyonlar ve bunları karşılamak için yaratılan yeni biçim ve içerikleri göz önünde bulundurarak değerlendiriyor. Son olarak Fatih Altuğ, on dokuzuncu yüzyılda üretilmiş kurmaca metinlerdeki yazarlık ve okurluk temsillerinin izini sürerek asır sonu Osmanlı'sındaki edebiyat kamusu hakkında çıkarımlar yapıyor. Toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş öznelerin, ister okur ister yazar olsun, farklı bakış açılarını ve bunların edebiyat üretimi ve tüketimi bağlamındaki rolünü de tartışıyor.

"Women and Gender" (Kadın ve Toplumsal Cinsiyet) başlıklı dördüncü bölüme geldiğimizde odak tamamen toplumsal cinsiyet-edebiyat ilişkisi, kadın yazını, kadın yazımına dair sorulabilecek yeni sorular ve araştırma yöntemleri oluyor. Hülya Adak geç Osmanlı ve modern Türkçe edebiyat ürünlerini toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendiren incelemelerin hem çeşitliliğine hem sınırlılığına dikkat çekerken ilgiyi hak eden daha nice metin ve uygulanabilecek nice araştırma yöntemi olduğunu vur-

guluyor. *Handbook*'un editörlerinden Didem Havlioğlu'nun yazısı, kitabın önceki iki bölümündeki tartışmalarla da yakından ilişkili olarak divan şiirini sadece metin olarak değil, şair-patron ilişkisini, okur/muhatap kitlesini ve elbette her tarihsel dönemin kendi sosyal dinamiklerini göz önünde bulundurarak değerlendirmek gerektiğini belirtiyor. Kadın divan şairlerinin eserlerinin ayırt edici özelliklerini, şiirlere gönderme yaparak irdeleyen Havlioğlu, aşk ve cinsiyet temsillerinin kadın yazarlarca nasıl yeniden inşa edilmiş olduğunu gösteriyor. N. İpek Hüner ise Osmanlı edebiyatındaki düzyazı kurmaca metinler hakkındaki literatür taramasının ardından kadınların entrikalarını konu edinen hikâyeleri inceleyerek metinlerdeki kadın figürlerinin hangi saiklerle inşa edildiğini, yazarların motivasyonunu ve muhataplarının kim olduğunu, sosyal normlarla söz konusu hikâyelerdeki temsillerin etkileşimini araştırıyor. Bu bölümdeki diğer yazılarda olduğu gibi Hüner de bundan sonra alanda yapılacak incelemelerin neleri göz önünde bulundurması gerektiğine, anlatıları toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirirken çok boyutlu düşünmenin ve okur-yazar kitlesi hakkındaki cinsiyetçi ön kabullerden kurtulmanın önemini vurguluyor. Olcay Akyıldız'ın yazısı, Havlioğlu ve Hüner'inkinden farklı olarak modernist edebiyata, 1950-70 arasındaki kadın yazınının aktörlerine ve eleştirmenlerine odaklanıyor. Adak'ın makalesinde olduğu gibi burada da metodoloji tartışması ve Hüner'in yazısındakine benzer bir şekilde eleştirinin eleştirisi var aslında. Nezihe Meriç, Leylâ Erbil, Sevim Burak ve Sevgi Soysal'ın yeni görme biçimleri ve üslup özellikleri sunan metinlerinin, bu özelliklerini keşfetmeye yönelik bir analizi gerekli kıldığını belirten Akyıldız, erkek egemen edebiyat eleştirisi ve edebiyat tarihi pratiklerini sorguluyor.

Beşinci bölüm "Linguistic Diversity" (Dilsel Çeşitlilik), Şehnaz Şişmanoğlu Şimşek'in on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı'sındaki Karamanlıca (Yunan harfli Türkçe) edebî metinleri, orijinal olup olmadıklarına dair pek üretken sayılmayan bir sorudan kurtarmayı hedefleyen makalesiyle açılıyor. Şişmanoğlu Şimşek, Karamanlıca edebî üretimi etkileyen okur, yayıncı gibi çeşitli faktörleri değerlendirmeye katarak süreli yayınlardan, romanlardan örnekleri tartışıyor. Ardından Murat Cankara aynı dönemdeki Ermeni harfli Türkçe edebî üretimi, ilk Türkçe romanlardan olan üç metni inceleyerek Ermeni harfli Türkçe yazımındaki eğilimleri ve bunların biçiminin kanonik Türkçe romanlardan nasıl ayrıldığını gösteriyor. Suat Baran ve Ömer Faruk Yekdeş'in birlikte yazdıkları, bölümün son makalesi ise günümüz yazarları ve okurları için güncelliğini koruyan bir meseleyi, dilsel, coğrafi ve politik unsurları da göz önünde bulundurarak tartışıyor. Kürt yazarların birden fazla dilde yazmalarının ve Türkçe yazılmış metinlerin

Kürtçeye çevrilmesinin nedenlerini araştırıyor, bu metinlerin nasıl alınıldığına dair bir inceleme sunuyor. Bu bölümdeki yazılar sadece edebiyat üretimi ve okur kitlesindeki çeşitliliğe dikkat çekip milliyetçi kanonun görmezden geldiği metinlere, bu metinlerin dilsel, biçimsel ve düşünsel boyutlarına dair argüman üretmekle kalmıyor, gelecekte yapılması muhtemel çalışmalar için yol açıcı sorular da soruyor.

“National Identity” (Millî Kimlik) başlıklı altıncı bölümdeki dört makale, Cumhuriyet Dönemi kültürü ve edebiyatını biçimlendirmek için politik aktörlerin, enstitülerin, edebiyat tarihçilerinin, yazarların ve çevirmenlerin kullandıkları araçları deşifre ediyor. Her yazı edebiyat-ideoloji ilişkisini bir başka açıdan ele alarak birbirini tamamlıyor. Ayrıca belirli örneklerin ayrıntılı değerlendirmesini sunduktan sonra bu tekil örneklerin edebiyat tarihi hakkında ne ifade ettiğini belirtiyor. Halim Kara, Osmanlı modernleşmesi ve ardından ulus-devlet inşası süreçlerini, ayrıca Osmanlı’yla Avrupa kültür ve edebiyatı arasındaki alışverişi dikkate alarak ulusal edebiyat tarihyazımının eleştirel bir değerlendirmesini yapıyor. Bunun için yirminci yüzyılın başlarında eser veren ve edebiyat tarihindeki etkisi yüzyılı aşkın süredir devam eden edebiyat tarihçisi Mehmet Fuat Köprülü’nün çalışmalarını merkeze alıyor. Esra Dicle’nin makalesi, kitapta yer alan tek tiyatro makalesi olması bakımından da son derece kıymetli. Dicle, tiyatro tarihindeki belirli bir döneme odaklanarak geç Osmanlı’dan 1930’lara kadar tiyatronun neden ve nasıl bir propaganda aracı olarak kullanıldığını inceliyor. Söz konusu dönemdeki tiyatro eğilimine ve özellikle de Halkevleri çatısı altındaki tiyatro faaliyetlerine dair genel bir bakış sunduktan sonra egemen ideolojiyle uzlaşan değil, buna karşı çıkan seslerin tiyatrodaki nasıl kendini gösterdiğine bakıyor. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Nâzım Hikmet ve Halide Edib’in birer oyununun politik imalarını çözümlüyor. Erol Köroğlu, anlatı bilimden yararlanarak, Ömer Seyfettin’in kısa öykülerinin yakın okumasını yapıyor ve öykülerdeki milliyetçi perspektifin biçimsel buluşlarla nasıl üstü kapalı bir şekilde sunulduğunu gösteriyor. Fırat Oruç ise kitabın üçüncü bölümünde Taşkın’ın makalesinde tartışmaya açtığı çeviri meselesine, bu sefer Türkçe edebiyatta 1930-40 arasında görülen hümanizm eğiliminin bir sonucu olarak yapılan Antik Yunan eserleri çevirileri ekseninde yaklaşıyor. Bu sistematik ve ideolojik çeviri uygulamalarıyla, Türkçe telif eserler arasındaki paralelliğe de değiniyor.

Yedinci bölüm “Literary Modernisms”deki (Edebî Modernizmler) modern edebiyat tartışmalarında, kurmaca metinlerin biçimsel özelliklerinin detaylıca analiz edildiğini görüyoruz. Bölümde tarihsel bir kısıtlama olmaması, asır sonu Osmanlı’sından, erken Cumhuriyet Dönemi’nden, 1950 ve sonrası edebiyatından farklı örneklerin modernleşen

dünyaya bakış, modern bireyin ele alınışı ve modernist yazın bağlamlarında birbirleriyle diyalog hâlinde ele alınmasına imkân veriyor. Kitabın buraya kadar olan kısmında, birden fazla makalede Osmanlı'da çıkan süreli yayınların içeriği, hitap ettiği okur ve yayımladığı tefrikalar hakkında bilgiler karşımıza çıkmıştı. Kitabın editörlerinden Zeynep Uysal ise asır sonu Osmanlı kültür tarihinde önemli rol oynayan *Servet-i Fünûn* dergisinde ve ardından Halit Ziya Uşaklıgil'in romanlarında teknolojik icatlarla, coğrafi keşiflerle, bilimsel verilerle gelişen ve değişen dünyayla baş etmekte olan bireyin nasıl resmedilmiş olduğunu araştırıyor. Bölümde yer alan iki modern şiir eleştirisinden ilkinde Kenan Behzat Sharpe, Nâzım Hikmet'in erken dönem şiirlerindeki fütürizm etkisiyle politik kimliğinin yazın anlayışına etkisini hem şairin kendi literatürü içinde hem de dünya edebiyatı bağlamında değerlendiriyor. Diğer şiir incelemesini kaleme alan Veysel Öztürk ise 1950'lerin modern şehir hayatıyla birlikte düşündüğü İkinci Yeni şiirinden örnekleri, içerdiği dramatik monologlar üzerinden çözümlüyor. Böylece modern şehir hayatında ayakta kalmaya çalışan bireyin açmazlarının şiirlerin içeriği kadar biçimini de değiştirdiğini, zira bireyin ilk defa yaşadığı deneyimleri ancak yeni bir sesle duyurabileceğini ortaya koyuyor. Erkan Irmak, Cumhuriyet Dönemi edebiyatında kısa bir süre varlık gösteren köy romanlarının yapısal özelliklerini, üretildikleri dönemin sosyo-politik ortamını da göz önünde bulundurarak değerlendiriyor. Köy romanlarına odaklanan bu makale, sürekli gelişen ve değişen edebiyat ortamındaki yenilik arayışlarından uzakta, kendi içine kapandığı için yok olmaya mahkûm bir türün hikâyesini anlatıyor aslında. Ve son olarak Murat Gülsoy, birbirlerinden farklı zamanlarda ve koşullarda eser üretmiş olan Nâzım Hikmet, Ahmet Hamdi Tanpınar, Haldun Taner ve Leylâ Erbil'in, modernist avangart şeklinde tanımladığı metinlerinden örneklerle, bu yazarların Türkçe edebiyat tarihinde kırılma yarattıklarına işaret ediyor.

Kitabın sekizinci ve son bölümü olan "Political Turmoils and Traumas" (Politik Kargaşa ve Travma) hem "National Identity"deki edebiyat-ideoloji ilişkisi hem de "Literary Modernisms"deki biçimsel yenilik alt başlıklarını içeriyor. Ancak bu sefer 1970 sonrasında yayımlanmış ve üretildikleri dönemin güncel siyasetiyle hesaplaşan muhalif kurmaca metinler analiz ediliyor. Çimen Günay-Erkol, Türkiye tarihinde siyasi darbelerin toplumsal yaşam üzerindeki izlerinin, travmanın ve hafızanın yansımalarının edebiyat metinlerinde nasıl kurulduğunu inceliyor. Meseleye genel bir bakış sunduktan sonra Çetin Altan'ın *Büyük Gözaltı*'sına odaklanarak öznelere kişisel tarihlerinin birer parçası olan politik olaylarla hesaplaşma ve travmalarını aşma konusunda kurmacanın ürettiği olanakları irdeliyor. Burcu Alkan, 1970'lerde yazılmış ve

protagonistleri birer solcu entelektüel temsili olan üç romanı, *Kırk Yedi'liler*, *Ölmeye Yatmak* ve *Yaraya Tuz Basmak*'ı ele alıyor. Böylece kurmacanın yakın geçmişin güncel politikasıyla hesaplaşmasına dair farklı örnekler sunuyor. Ve ardından Erdağ Gökna, Orhan Pamuk'un *Kar* romanının üretildiği dönemdeki politik atmosferi dikkate alarak romanın yakın okumasını yapıyor. Darbe, komplo teorisi gibi politik meselelerin hangi biçimsel yeniliklerle ve anlatsal araçlarla romana dâhil edildiğini araştırırken *Kar*'ın ayırt edici özelliklerini de ortaya koyuyor. Ayrıca Pamuk'un romancılığının ana hatlarına değiniyor.

Bu çok yazarlı kitabı bir bütün olarak okuyup değerlendirirken her bir yazıda fark edilen ortak özelliklerden biri ve belki de en önemlisi, kısa makalelerde bile epey geniş bir kaynakçanın olması. Kitaba katkı sağlayan araştırmacıların bu çalışma için yazdıkları makale konusunda daha önce yayımlanmış, tez, makale ya da kitap formatında çok daha ayrıntılı eserler vermiş olmaları (hatta lisans ya da lisansüstü dersi vermiş olmaları) nitelikli bibliyografyalar ortaya çıkarmış. Kitap, meraklı okurları yazarların daha geniş kapsamlı bu çalışmalarına da göz atmaya teşvik ediyor. Örneğin, lisansüstü öğrencilerin tez konusu seçerken bu el kitabını okumaları kesinlikle faydalı olacaktır. Kitabın sonunda "Index" (dizin) bölümünün yanı sıra milattan önce 4000'de Mısır hiyeroglifleriyle başlayıp 2006'da Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü'nü almasıyla sonlanan "Timeline"ın (zaman çizelgesi) yer alması, hem alana aşına olan hem de olmayan araştırmacıların tarama yapmalarını ve dünya edebiyatı içinde Türkçe üretimin yerini görmelerini kolaylaştırıyor. Türkçe metinler ve edebiyat üretimi süreçleri hakkında İngilizce bir kitap olarak *Routledge Handbook of Turkish Literature*'ın olumlu çıktılarının biri de kitapta incelenen ancak henüz İngilizce çevirisi olmayan Türkçe kurmaca metinlerin yayınevleri ve çevirmenlerin dikkatini çekmesi olabilir.

Kitapta, seçilen alan hakkında genel değerlendirme, bir veya birbiriyle ilişkili birkaç metnin yakın okuması, edebiyat üretimi koşullarının değerlendirilmesi, türsel inceleme, okuma pratikleri, çeviri uygulamaları, edebiyat tarihine yeniden bakış, eleştirinin eleştirisi, metodoloji tartışması gibi pek çok çeşitli alt başlıkta sınıflandırılabilir yazı arka arkaya geliyor. Bu özellik kitapta inceleme yöntemi bakımından çeşitliliği sağladığı gibi, yazıların birbirini tamamlamasına da olanak sağlıyor. Ayrıca yazılar arasındaki üslup farklılıkları, örneğin birinin hikâye eder gibi, bir sonrakinin analitik bir çözümle yapar gibi ilerlemesi, okuma deneyimini daha keyifli hâle getiriyor. Kitaptaki her bir makaleyi kitabın bütününden bağımsız olarak okuyup değerlendirmek mümkün. Yazıların bu özelliği, kitabın okur kitlesini genişlettiği gibi makalelerin farklı içerikteki

lisans ve lisansüstü derslerin izlencelerine dâhil olabilmesine de olanak tanıyor.

“Giriş” bölümünde belirtildiği gibi kitabın iddiası kronolojik bir edebiyat tarihi sunmak değil. Tematik bölümlerin kendi içindeki bütünlüğünü sağlamaya ve eski-yeni/modern edebiyat benzeri keskin bir ayrımı benimsememeye dikkat edilmiş. Bununla birlikte, makalelerde incelenen metinlerin üretim tarihlerini ve birbirleriyle iletişimlerini düşündüğümüzde, gözümüzün önünde çizgisel bir gelişim tablosu beliriyor. Kitapta karşımıza ilk olarak Felek’in on dördüncü-on yedinci yüzyıllar arasındaki farklı türdeki edebî metinlerde rüyaların nasıl işlev kazandığı araştırıldığı “It All Starts With a Dream: The Motif of Dream in Turkish Literature” başlıklı yazısı çıkıyor. Ve son olarak Göknar’ın Orhan Pamuk’un 2002 yılında yayımlanmış olan *Kar* adlı romanının politik imalarını ve biçimsel buluşlarını dikkate alan, “The Grammar of Conspiracy in Orhan Pamuk’s *Snow*” başlıklı incelemesini okuyoruz. Görüldüğü gibi, kitapta oldukça geniş bir zaman dilimindeki ve çeşitli türlerdeki edebî üretimler hakkında değerlendirmeler mevcut. Dolayısıyla kitaptaki tematik bölümleme ve bölümlemelerin içeriği hakkında açıklama sunulan “Giriş” ile diyalog içinde olan ve kitapta yer alan tüm makalelerinin bir araya gelmesiyle edebiyat metinlerine ve edebiyat tarihine bakışa dair hangi temel meselelerin ön plana çıktığını belirten bir “Sonuç” bölümü okura fayda sağlayabilirdi. Elbette, bu kapsamlı el kitabını okuduktan sonra her okurun zihninde farklı sorular ve yeni çalışma alanları açılacaktır. Yine de “Sonuç” bölümü, kitaptaki makalelerin neden ve nasıl bir araya geldiğini, nasıl bir edebiyat tarihyazınıyla karşılaştığımızı göstermeye ve bu derlemenin önemini altını çizmeye yardımcı olabilirdi.

Sonuç olarak *Routledge Handbook on Turkish Literature*, kapsamında yer alan disiplinlerarası pek çok incelemeyle, edebiyatı merkeze alarak kültürel tarih hakkında ortaya koyduğu yorumlarla, edebiyat tarihyazını konusunda ürettiği anlamlı sorularla Türkçe edebiyat çalışmalarının ne kadar geniş ve verimli bir alan olduğunu gösteriyor. Ayrıca İngilizce literatüre katkı sağlayarak Türkiye dışındaki edebiyat araştırmacıları için de yol gösterici oluyor. Kitapta yer alan makalelerin inceledikleri metinlere ya da türlere dair sordukları sorular, yeni edebiyat eleştirileri için fikir veriyor. Yalnızca içeriği değil, kitapta yer alan makalelerin biçimsel özellikleri, zengin dipnotları ve kaynakçasıyla da üniversitelerin ve akademisyenlerin kütüphanelerinde edebiyat başlığı altında, olmazsa olmaz bir derleme hâline gelecek gibi görünüyor.